

Miljödepartementet

103 33 Stockholm

Remiss om betänkande Havet och människan (SOU 2020:83)

Er beteckning: M2021/00092

Länsstyrelsen i Norrbottens län har tagit emot Regeringskansliets begäran om yttrande angående remiss av betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83).

Vattenmyndigheten Bottenviken har valt att lämna ett särskilt yttrande på betänkandets förslag, vid sidan av Länsstyrelsen Norrbotten, då utredningens förslag är viktiga ur ett vattenförvaltningsperspektiv. Detta eftersom flera av förslagen berör det svenska genomförandet av EU:s vattendirektiv (2000/60/EG), där Länsstyrelsen Norrbotten i rollen som Vattenmyndighet har en särskild roll och formellt utpekad ansvar.

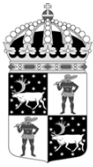
De båda yttrandena från Länsstyrelsen Norrbotten och Vattenmyndigheten Bottenviken kompletterar varandra dels genom att de fokuserar på olika delar av utredningens kapitel och förslag i de detaljerade synpunkterna och dels genom att de lyfter fram våra olika roller i havs- och vattenförvaltningsarbetet. Vattenmyndighetens yttrande fokuserar i första hand på de delar av betänkandet som berör vattenförvaltningens genomförande, organisation och beslutsstruktur samt den samordning som idag sker med havsförvaltningens genomförande. Länsstyrelsen Norrbotten fokuserar i yttrandet framförallt på de delar som rör länsstyrelsens roll och ansvar för havs- och vattenförvaltning.

Nedan följer länsstyrelsens allmänna synpunkter och en sammanfattning av övriga synpunkter på utvalda kapitel i utredningen. Därefter redovisas synpunkterna mer utförligt under respektive kapitel.

Allmänna synpunkter

Miljömålsberedningen vill med denna utredning presentera en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för att nå miljökvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård* samt *Ingen övergödning*.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att utredningen ger en tydlig bild av havets olika miljöproblem. Den innehåller många bra och nödvändiga förslag för att hitta lösningar

på de komplexa miljöutmaningar som finns. Den tar upp både stora komplexa frågor och problem på mer lokal nivå.

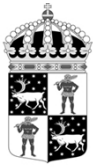
Utredningen lyfter att det är nödvändigt med en helhetssyn när det gäller allt miljöarbete och att det behövs samarbete mellan flera politikområden. Även vikten av tvärvetenskap lyfts fram. Länsstyrelsen håller med om att det krävs en integrerad, tvärssektoriell och samordnad ansats för att ta tag problemen. Detta är nödvändigt för att våra hav ska få en långsiktigt hållbar förvaltning. Det som händer i havet och vattendragen hänger ihop med vad som händer på land. Ekosystemansatsen som betonas i utredningen är därför central och måste integreras i allt miljöarbete. Detsamma gäller även klimatfrågorna. Utredningen lyfter även att övergödningen är en central fråga och ett stort komplext problem, som kommer ta lång tid att åtgärda.

Utredningen vill göra lagstiftningen tydligare och enklare att implementera. Detta förbättrar möjligheterna att nå ett bättre miljötillstånd. Utredningen uppmärksammar även att det är viktigt med harmonisering mellan direktiv som idag löper parallellt. Detta kan komma att underlätta för bland annat länsstyrelser och kommuner som arbetar med dessa frågor. Även tydligare preciseringar av miljömålen underlättar det framtida arbetet.

Samverkan är en förutsättning för att lyckas nå en god havsmiljö i framtiden. Till exempel bör fiskeförvaltning och miljöfrågor sammankopplas mer och inte ses som två separata frågor. För att det ska vara möjligt att integrera olika frågor mer och ändra invanda arbetsätt behöver roller och ansvar ses över, från högsta nivå ner till enheter på kustlänsstyrelserna. Rollfördelningen behöver bli tydligare samtidigt som vikten av samordning måste lyftas. Även finansieringen behöver förändras och bli mer långsiktig för att vi ska kunna nå miljökvalitetsmålen.

De stora miljöproblemen i Östersjön framkommer tydligt i utredningen och det framgår är det ett internationellt ansvar att lösa problemen. Även vikten av att harmonisera arbetet mellan de nationerna lyfts. Länsstyrelsen anser dock att det saknas konkreta förslag på hur Sverige kan bidra ytterligare och bli mer drivande i det internationella samarbetet i frågor som Östersjöns miljöproblematik.

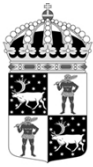
Det är viktigt att handla nu innan förutsättningarna för en god havsmiljö ytterligare försämras. Den utredning som miljömålsberedningen presenterat är mycket omfattande med många nödvändiga förslag och åtgärder. Länsstyrelsen inser att det kommer att ta tid att genomföra alla förändringar och att det finns en risk att vissa av förslagen i utredningen fastnar i långa utredningar. Därför är det viktigt att arbetet med kunskapsuppbyggande och konkreta åtgärder i havsmiljön löper parallellt med utredningsarbetet. Det finns redan nu kunskap om många metoder och åtgärder som fungerar och konkret arbete är i sig en viktig del för att höja kunskapsnivån.

Sammanfattning av övriga synpunkter

Synpunkterna nedan beskrivs mer utförligt under respektive kapitelrubrik (sidan 5 och framåt).

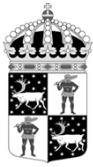
- Länsstyrelsen anser att det är en brist att utredningen inte lyft kulturmiljöfrågorna. I utredningen föreslås att de etappmål som ska ersätta nuvarande preciseringar av miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* inte ska omfatta kulturmiljö, vilket innebär att kulturmiljö inte längre kommer att ingå i uppföljningen av miljömålet. Länsstyrelsen ifrågasätter starkt detta förslag då arbetet med kulturmiljö inom ramen för detta miljömål idag är eftersatt och skulle behöva större satsningar. (Kapitel 11.5)
- Länsstyrelsen vill understryka att en förutsättning för att kunna fatta korrekta beslut vid prövning av miljöfarlig verksamhet är att det finns tillräcklig bra och lättillgängliga kunskapsunderlag. (Kapitel 12.4.1).
- Länsstyrelsen håller med utredningen om att åtgärdsprogrammen inom vattenförvaltningen inte är nog konkreta. (Kapitel 13.8.4).
- Utredningen föreslår ett samlat åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön. Länsstyrelsen håller med om att ett samlat åtgärdsprogram skulle kunna identifiera onödiga överlapp och eventuella luckor mellan vattenmiljöförvaltning enligt vattendirektivet och havsmiljöförvaltning enligt havsmiljödirektivet. Nackdelen är att en sammanslagning skulle kunna innebära att det regionala och lokala perspektivet får mindre tyngd. (Kapitel 13.9.1)
- Utredningen föreslår att länsstyrelserna får till uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder. Det föreslås även att det ska finnas lokala åtgärdssamordnare. Länsstyrelsen välkomnar förslagen och anser att de är viktiga och nödvändiga steg i det lokala åtgärdsarbetet. (Kapitel 14.18.4)
- I utredningen anges en gräns för substantiellt trålfiske på 10 timmar per år (kapitel 17.11.2). Länsstyrelsen ifrågasätter denna gräns.
- Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag om att regeringen ska ge kustlänsstyrelserna i uppdrag att senast 2023 ta fram länsvisa åtgärdsplaner för fiskevården. (Kapitel 17.13.8)
- Länsstyrelsen vill understryka att det är viktigt att tillräckliga resurser avsätts för tillsyn och uppföljning av marina skyddade områden. (Kapitel 20)
- Länsstyrelsen anser att redovisningen av marina skyddade områden bör ses över då den är missvisande (Kapitel 20.4, figur 20.2).
- Länsstyrelsen tillstyrker samtliga förslag som rör marint områdesskydd i kapitel 20.9. Att skydda fler marina områden i snar framtid är nödvändigt. Länsstyrelsen

vill dock påpeka att det kommer att bli svårt att hinna nå det föreslagna etappmålet till år 2030 och att det största problemet är bristen på kunskapsunderlag

- Länsstyrelsen håller med utredningen om att strandskyddet idag brister i ambitionen när det gäller att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, men anser att resonemanget behöver förtydligas. Det finns inga konkreta förslag i utredningen som visar hur problemen med dagens strandskydd ska hanteras. (Kapitel 21)
- Länsstyrelsen tillstyrker och välkomnar förslagen om att länsstyrelserna bör få ett uttalat ansvar för samordning samt tillhandahållande av underlag för kustplanering. (Kapitel 21.10.2 och 21.10.3)
- Länsstyrelsen instämmer till fullo i den problematik som utredningen lyfter kring havsmiljödata. Arbetet med havsmiljön försvåras idag av att kunskapsunderlag är bristfälliga och ofta även svårtillgängliga. Förvaltningen av miljödata kopplat till havet behöver förbättras och ansvarsfördelningen klargöras. (Kapitel 22)
- Länsstyrelsen anser att utredningen behöver klargöra hur samordningen mellan Havs- och vattenmiljöenheten och Naturvårdsverket ska se ut när det gäller länsstyrelsernas miljöövervakning av områden som är relevanta för både terrester och akvatisk miljö, som exempelvis strandexploatering, kustfågel och utter. Det finns annars risk för att denna miljöövervakning hamnar mellan stolarna. (Kapitel 22 samt förslag till ändring i förordningarna med instruktioner till Havs- och vattenmyndigheten samt Naturvårdsverket i kapitel 1.26 och 1.28).
- Länsstyrelsen håller till fullo med utredningen om att behovet av forskning är enormt samt att mer och bättre kunskapsunderlag är en förutsättning för att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska kunna nå (Kapitel 23)
- Länsstyrelsen anser att behovet av satsningar för att utreda effekter av åtgärder, både vad gäller effekter på miljön och kostnadseffektivitet, behöver lyftas tydligare i utredningen. (Kapitel 23)
- Utredningen tar upp att finansieringen av havs- och vattenmiljöarbetet är både splittrad, kortsiktig och otillräcklig. Länsstyrelsen håller med om att detta är ett allvarligt problem och att finansieringen behöver förändras. (Kapitel 24)

I utredningen lyfts även många andra frågor som kan ha en stor betydelse för havsmiljöns framtid som Länsstyrelsen i Norrbotten ser positivt på. Vi vill särskilt lyfta följande:

- Att utredningen betonar att problem kopplat till biologisk mångfald bör ses ur flera olika perspektiv och inte bara med naturskydd i fokus.
- Att utredningen anser att åtgärder primärt behöver ske så nära utsläppskällan som möjligt.
- Att utredningen lyfter att fiskbestånd och fisket är i kris och i dåligt skick.
- Att utredningen vill harmonisera fiskefrågor mellan olika myndigheter och instanser.
- Att det finns behov av vidareutveckling av bedömningsgrunder för hydromorfologisk status i kustvatten.
- Att det behövs bättre vägledningar och lättillgängligt dataunderlag till kommuner som underlag för planering.
- Att utredningen prioriterar arbetet med åtgärder i havsmiljön. Länsstyrelsen anser dock att en del åtgärdsområden kan behöva konkretiseras då det annars finns risk för att de inte blir verklighet. Ett exempel på detta är åtgärder kopplat till fisk och fiske där det finns ett stort behov av ytterligare förslag på åtgärder.

11 Havsmiljöarbetet har många mål, kriterier indikatorer och andra mätetal

11.5 Överväganden och förslag

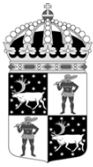
Nedanstående synpunkter berör avsnitten om preciseringen av Bevarade natur- och kulturmiljövärden samt Kulturlämningar under vatten, sidan 426 – 427.

Länsstyrelsen anser att det är en brist att utredningen inte lyft kulturmiljöfrågorna. Arbetet med kulturmiljö i havet idag är eftersatt och skulle behöva större satsningar.

Utredningen föreslår att de etappmål som ska ersätta nuvarande preciseringar av miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* inte ska omfatta kulturmiljö, vilket innebär att kulturmiljö inte längre kommer att ingå i uppföljningen av miljömålet.

Länsstyrelsen ifrågasätter starkt detta förslag av nedanstående anledningar:

- Betänkandet har inte beaktat kulturmiljöperspektivet överhuvudtaget, vilket är mycket anmärkningsvärt.
- Kulturmiljö utgör en del i miljömålen och miljömålsarbetet (inklusive uppföljningen av miljömålen). Nuvarande preciseringar av miljömålen där natur- och kulturvärden är en naturlig del stärks genom de nationella målen för kulturmiljöarbetet.

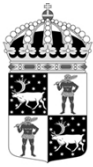
- Förslaget går emot den grundläggande principen för hur miljömålssystemet är uppbyggt. Frågan om hur kulturmiljö ska hanteras i miljömålssystemet är principiellt viktig för miljömålssystemet som helhet. Preciseringar och etappmål utgör dessutom två olika delar i miljömålssystemet, vilket gör att etappmål inte givet kan ersätta preciseringar.
- Eftersom det saknas ett annat system för uppföljningen av kulturmiljövärden skulle den föreslagna förändringen innebära mycket negativa konsekvenser för arbetet med en hållbar utveckling avseende kulturmiljöns värden.
- Att det saknas eller finns få uppföljningsmått för kulturmiljön samt att takten i bildandet av kulturrestat är låg bör snarare ses som en tydlig indikation på behovet av att utveckla arbetet med kulturmiljöns värden inom miljömålsuppföljningen och miljöövervakningen.
- Befintliga indikatorer för uppföljningen av miljö kvalitetsmålen bör utvecklas så att de kan tillämpas även på kulturmiljön och kulturmiljöområdet.

I utredningen konstateras att preciseringen rörande kulturlämningar under vatten inte följts upp i någon större utsträckning samt att målnivåer och uppföljningsmått saknas (sidan 427). Därför gör utredningen bedömningen att preciseringen inte fyller någon funktion, trots att de konstaterar att kulturlämningar under vatten kan ha en ekologisk funktion samt att vrak med mera kan skadas vid exempelvis tråning eller muddring.

Länsstyrelsen har följande invändningar mot detta förslag:

- Eftersom det saknas ett annat system för uppföljningen av kulturmiljövärden skulle den föreslagna förändringen innebära mycket negativa konsekvenser för arbetet med en hållbar utveckling avseende kulturmiljöns värden.
- Att det saknas eller finns få uppföljningsmått för kulturmiljön bör ses som en tydlig indikation på behovet av att utveckla uppföljningen av kulturmiljövärden under vatten inom miljömålsuppföljningen och miljöövervakningen.

Under 2020 genomfördes en förstudie gällande planeringsunderlag för havet. Syntesen i aktuell förstudie var att kulturmiljön ska integreras i arbetet med havsplanen samt att mer kunskapsunderlag behöver tas fram om kulturmiljöer och kulturlämningar under vatten. Inför 2021 har länsstyrelserna därmed fått ett regleringsbrevsuppdrag om att ta fram kunskapsunderlag om kulturmiljön. Förslagen ovan rimmar illa med den genomförda förstudie samt 2021 års regleringsbrevsuppdrag till länsstyrelserna.

12 Miljökvalitetsnormer

12.4 Miljökvalitetsnormer för kust och hav – en del av ett rättsligt system vid tillämpning i tillsyn, prövning och planläggning

Kapitel 12.4.1 tar upp myndigheternas ansvar för tillstånd och tillsyn för verksamheter utifrån miljöbalkens bestämmelser.

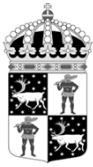
Länsstyrelsen vill understryka att en förutsättning för att kunna fatta korrekta beslut vid prövning av miljöfarlig verksamhet är att det finns tillräcklig bra och lättillgängligt kunskapsunderlag.

Vid prövning av miljöfarlig verksamhet ska det utredas om verksamheten är möjlig att tillåta utifrån miljökvalitetsnormerna. Verksamheten får inte tillåtas om den, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt. Verksamheten får heller inte tillåtas om den äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt miljökvalitetsnormerna. Vid prövning ska det även beslutas om de villkor som behövs för att inte medföra en otillåten försämring.

Länsstyrelsen vill påpeka att en förutsättning för korrekta bedömningar, effektiv prövning och välavvägda villkor är att kunskapsunderlaget om miljökvalitetsnormerna för berörda recipienter är så korrekt, överskådligt och begripligt som möjligt för alla inblandade parter. Påverkansbilden är ofta komplex, vilket ställer höga krav på underlaget. Ofta saknas en helhetsbild över samtliga påverkanskällors inverkan på den totala påverkan i berörda recipienter, samt en helhetsbild över vilka påverkanskällor som det är mest ändamålsenligt att sätta in åtgärder vid för att det ska vara möjligt att följa miljökvalitetsnormerna.

Det finns därför en risk att verksamheter som har tillstånd undviker att gå in i en ny prövning, då det för den enskilda verksamheten kan innebära ett oproportionerligt stort utredningsansvar. Tillståndet för verksamheten kan också förenas med oproportionerliga krav på utsläppsminskning, i förhållande till den totala påverkan från samtliga verksamheter som påverkar aktuella recipienter. Detta kan i sin tur leda till utsläppsminskningar som blir resultatet av modernare tillstånd inte kommer till stånd.

Länsstyrelsen anser att vid en omarbetning av hanteringen av miljökvalitetsnormer inom vattenförvaltningen och havsmiljöförvaltningen, bör behovet av ett användarvänligt kunskapsunderlag för tillståndsprövning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet tillgodoses. Kunskapsunderlaget bör vara lättillgängligt och begripligt för alla som berörs, som myndigheter och kommuner samt verksamhetsutövare.

13 Åtgärdsprogram och åtgärdsarbete

13.8 Kritik mot åtgärdsprogrammen

I utredningen, kapitel 13.8.4, lyfts det fram att åtgärdsprogrammet inom vattenförvaltningen har kritiserats för att det inte är på den konkreta nivå som krävs för att leda till ett aktivt åtgärdsarbete.

Länsstyrelsen menar att åtgärdsprogrammet är en förutsättning och grund för konkreta åtgärder, men håller med utredningen om att programmet kan konkretiseras ytterligare.

13.9 Överväganden och förslag

I kapitel 13.9.1 lyfter utredningen att det behövs ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön.

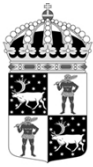
Länsstyrelsen håller med om att ett samlat åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön skulle kunna identifiera onödiga överlapp och eventuella luckor mellan vattenmiljöförvaltning enligt vattendirektivet och havsmiljöförvaltning enligt havsmiljödirektivet. Nackdelen är att en sammanslagning skulle kunna innebära att det regionala och lokala perspektivet får mindre tyngd. (Kapitel 13.9.1)

Ett exempel där det just nu finns brister är åtgärdshanteringen relaterad till exploatering av grunda vikar. Trots att skydd och restaurering av kustnära marina miljöer ska prioriteras inom Vattenmyndigheterna åtgärdsarbete så fångas fysisk påverkan i grunda vikar inte upp tillräckligt idag.

Ett stort problem är den befintliga vattenförekomstskalan. I dagsläget och även i den planerade översynen av indelningen av kustvattenförekomster är vattenförekomstindelningen baserad på djupbasängar och avrinningsområden. Vattenförekomstindelningen är rimlig när det kommer till miljöproblemen ”Miljögifter” och ”Övergödning på en större skala”, men sämre för möjligheten att kunna skydda och restaurera grunda vikar.

Idag faller påverkade grunda vikar och kustområden inte ut i påverkans- och riskanalysen på grund av vattenförekomstens storlek, trots hög exploateringsgrad längs kusten. För kustvatten finns inte heller några direkta biologiska bedömningsgrunder (fisk, bottenfauna, makrofyter) som relaterar till hydromorfologin.

Om problematiken med exploatering av grunda havsområden inte kan fångas upp av Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram så måste det vara prioriterat att problematiken istället lyfts tydligare i havsmiljöförvaltningens åtgärdsprogram. Detta har dock inte blivit nog tydligt i det nya förslaget för åtgärdsprogram från havsmiljöförvaltningen. En bättre samordning av de två åtgärdsprogrammen skulle kunna hjälpa att stänga denna

lucka. Nackdelen är att en sammanslagning av de två programmen skulle kunna innebära att det regionala och lokala perspektivet får mindre tyngd.

14 Ingen gödning till havet

I kapitel 14.18.4 föreslår utredningen att länsstyrelserna får till uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder. Det föreslås även att det ska finnas lokala åtgärdssamordnare.

Länsstyrelsen anser att detta är ett viktigt och nödvändigt steg för det lokala åtgärdsarbetet.

17 Förvaltning av fisk en del av havsmiljöförvaltningen

17.11 Reglering av fiske i skyddade områden

I kapitel 17.11.2 tas bottentrålning i skyddade marina områden upp.

Länsstyrelsen anser att det är missvisande att lägga gränsen för substantiellt fiske vid 10 tråltimmar per år.

I Kalix är antalet tråltimmar ungefär 20 per år. Detta kan jämföras med Kosterhavet där antalet tråltimmar är mer än 8000 per år om de närliggande Natura 2000 områdena räknas in eller med Gullmarsfjorden som har över 200 tråltimmar per år. Trålfisket i Kalix pågår dessutom endast en månad varje år och med mycket mindre trålare än vad som används på Västkusten.

Texten ger intrycket att fisketrycket i Kalix kan jämföras med det på Västkusten, vilket är missvisande. En höjd gräns eller en mer nyanserad indelning, eventuellt i olika klasser hade varit önskvärd.

Om inte gränsen på 10 timmar ändras ska det läggas till i texten att Bergöfjärden i Norrbotten har 26 tråltimmar per år och därför uppfyller kraven som ”substantiellt fiske”

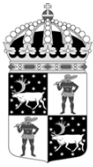
I kapitel 17.13.8 föreslår utredningen att regeringen ger kustlänsstyrelserna i uppdrag att senast 2023 ta fram länsvisa åtgärdsplaner för fiskevården.

Länsstyrelsen ser positivt på detta förslag.

20 Marint områdesskydd

Vikten av tillsyn och uppföljning i skyddade områden diskuteras på flertalet ställen i kapitel 20. Det får däremot inte ett eget utnämnt förslag.

Länsstyrelsen anser att är viktigt att tillräckliga resurser avsätts för tillsyn och uppföljning, annars riskerar de skyddade områdena att förbli ”paper parks” med ett bristande funktionellt skydd, precis som utredningen nämner på sidan 1032.

20.4 Hur mycket är skyddat i dag?

I figur 20.2 redovisas marina skyddade områden över landet, indelat i olika skyddsformer.

Länsstyrelsen anser att redovisningen av marina skyddade områden i figuren är missvisande.

I Norrbotten illustreras ett antal naturreservat i skärgården. Dessa är dock inte utpekade som marina reservat. Skydd av den marina miljön inom dessa områden finns inte med i syftet och de har inte heller föreskrifter anpassade efter den marina miljön. Att redovisa dem som naturreservat i statistiken över marina skyddade områden blir därför missvisande.

20.9 Överväganden och förslag

I kapitel 20.9 föreslår utredningen nya etappmål för områdesskydd, regleringar i opåverkade områden samt krav på länsstyrelserna att de samarbetar om ett nätverk av skyddade marina områden. Utredningen understryker dessutom att det är nödvändigt med ett bättre kunskapsunderlag för att uppnå syftet med ett nytt etappmål för marint områdesskydd.

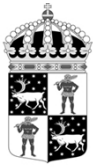
Länsstyrelsen tillstyrker samtliga givna förslag och håller med om utredningens resonemang. Länsstyrelsen vill dock påpeka att det kommer att bli svårt att hinna nå det föreslagna etappmålet till år 2030 och att det största problemet är bristen på kunskapsunderlag.

Utredningen föreslår i kapitel 20.9.1 att 30% av havsarealen ska skyddas varav 10% ska vara strikt skyddad till år 2030.

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget. Det går i linje med vad en majoritet av vad den globala forskningen förespråkar och senaste intentioner på internationell nivå och EU-nivå. Att i praktiken hinna uppfylla målet till 2030 blir dock en utmaning.

Formellt skydd av områden är en lång process som ofta tar flera år för ett område. Det finns alltid en risk att resurser för att säkerställa kvaliteten och funktionaliteten glöms bort eller åsidosätts med arealmål där stora arealer ska skyddas på kort tid. Resultatet blir då stora arealer av skyddade områden utan tillräcklig kvalitet och funktionalitet på skyddet. Det behöver bli tydligt vad som skyddas och varför ett område skyddas. Det är därför glädjande att man lyfter vikten av ändamålsenliga regleringar i skyddade områden.

Utredningen lyfter vikten av ett bättre kunskapsunderlag för att kunna arbeta med marint områdesskydd. Att utse lämpliga områden kräver tillgång till havsmiljödata, vilket är en brist idag. En förutsättning för att kunna uppfylla målet om 30% skydd av marina områden och nå goda resultat i arbetet är att förslagen för havsmiljödata genomförs (kapitel 22). Bra underlag om livsmiljöer, arter och konnektivitet samt kunskaper om påverkan är en förutsättning för att skapa funktionella skyddade områden.

Men, eftersom kunskapsluckorna är stora går det inte invänta fullständiga underlag innan vi utvecklar det marina skyddet. Det finns då risk att stora marina värden hinner gå förlorade.

21 Kusthavet – där alla vill vara

Utredningen lyfter att det finns risk för att strandskyddets syften inte nås (kapitel 21.7.2) och det föreslås även skärpta krav på strandskydd (kapitel 21.10.8).

Länsstyrelsen håller med utredningen om att strandskyddet idag brister i ambitionen när det gäller att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, men anser att resonemanget behöver förtydligas. Det finns inga konkreta förslag i utredningen som visar hur problemen med dagens strandskydd ska hanteras.

Det förslag till ändring i miljöbalken som föreslås i kapitel 1.3 i utredningen är visserligen ett steg i rätt riktning, men inte ett tillräckligt konkret verktyg.

Länsstyrelsen är väl medveten om att det pågår en parallell utredning av strandskyddet. Det är önskvärt att de båda utredningarna samordnas så att budskapen inte blir motsägelsefulla.

I kapitel 21.10.2 och kapitel 21.10.3 föreslås att länsstyrelserna bör få ett uttalat ansvar för samordning samt tillhandahållande av underlag för kustplanering.

Länsstyrelsen tillstyrker och välkomnar förslaget om att länsstyrelsen ska få detta ansvar.

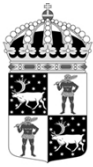
En förutsättning för att länsstyrelsen ska kunna tillhandahålla ett användbart kunskapsunderlag är att havsmiljödata finns och är tillgänglig. Förslagen i kapitel 22 måste genomföras för att säkra detta. Annars blir kunskapsunderlagen bristfälliga och risken är stor att de över huvud taget inte blir användbara. I Norrbottens län finns idag stora kunskapsluckor i havsmiljödata. Resurser måste först läggas på att täcka dessa luckor, annars är det svårt att ta fram ett användbart kunskapsunderlag.

22 Havsmiljödata

I detta kapitel beskriver utredningen försörjningen och hanteringen av data inom havsmiljöns område.

Länsstyrelsen instämmer till fullo i den problematik som utredningen lyfter kring havsmiljödata. Arbetet med havsmiljön försvåras idag av att kunskapsunderlag är bristfälliga och ofta även svårtillgängliga. Förvaltningen av miljödata kopplat till havet behöver förbättras och ansvarsfördelningen klargöras.

Bristfällig tillgång på data, administrativa krav och tillstånd samt databaser som är svåra att använda är några av de problem som vi upplever försvårar det praktiska arbetet med havsmiljön på länsstyrelsen. Det är av högsta vikt att prioritera åtgärder för att förbättra

situationen kring Sveriges havsmiljödata. Vårt grannland Finland har i över tio års tid karterat sin marina miljö i Östersjön i det nationella programmet VELMU. Inför en sammanhållen marin kartering i Sverige, vilket föreslås i kapitel 22.7.7, bör rimligtvis erfarenheter från Finland tas tillvara för att undvika fallgropar och effektivisera arbetet.

Förvaltningen av miljödata kopplat till havet behöver förbättras och ansvarsfördelningen klargöras, vilket tas upp i kapitel 22.4. Datavärdsskap behöver ses över så att data verkligen lagras på ett säkert sätt och av rätt datavärdar. Inom exempelvis miljöövervakningen saknas fortfarande datavärdsskap för vissa data. Det är dessutom önskvärt med samordning mellan datavärdarna. Det är måste även bli enklare både att rapportera in och söka fram relevanta data.

I kapitel 22.7.1 föreslås att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för den akvatiska övervakningen inklusive miljögifter, samt arter i den akvatiska miljön med undantag för grundvatten. Det föreslås även att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för att tillhandahålla aktuella metodanvisningar för miljöövervakning inom myndighetens ansvarsområde. Detta utmynnar även i förslag till ändring i förordningarna med instruktioner till Havs- och vattenmyndigheten samt Naturvårdsverket (kapitel 1.26 och 1.28). Där klargörs det bland annat att Havs- och vattenmyndigheten ska ha allt ansvar för att fördela medel för miljöövervakning när det gäller havs- och vattenmiljön.

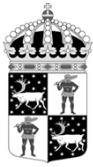
Länsstyrelsen håller med om att rollerna behöver klargöras och tycker att förslaget är bra. Det är dock viktigt att utredningen är medveten om att det är svårt att dra en gräns för vad som är akvatisk miljöövervakning. Det finns miljöövervakningsprogram hos länsstyrelserna som berör både land och vatten. Exempel på detta är miljöövervakning av exploatering av stränder, utter och kustfågel. Båda dessa program finansieras idag av naturvårdsverket. Hur ska denna typ av miljöövervakning, som är relevant både för den terrestra och akvatiska miljön hanteras?

Länsstyrelsen anser att det är viktigt med ett fortsatt nära samarbete mellan Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket för att hantera denna problematik, då det annars finns en stor risk att denna miljöövervakning hamnar mellan stolarna. Det som händer på land är i allra högsta grad relevant för det som händer i vattnet.

Länsstyrelsen anser därför att utredningen behöver klargöra hur samordningen mellan Havs- och vattenmiljöenheten och Naturvårdsverket ska se ut när det gäller länsstyrelsernas miljöövervakning inom programområden som rör både terrester och akvatisk miljö.

23 Behov av kunskap och forskning om havsmiljön

Detta kapitel tar upp att det finns ett stort behov av kunskapsuppbyggnad genom forskning inom flera olika områden som är väsentliga för att vidta rätt åtgärder för att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levandekust och skärgård ska kunna nås.

Länsstyrelsen håller till fullo med utredningen om att behovet av forskning är enormt och att mer och bättre kunskapsunderlag är en förutsättning för hela det fortsatta arbetet i den marina miljön och för att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska kunna nås.

Utredningen nämner även kortfattat att det behövs också ökade kunskaper om effekter av åtgärder, inklusive olika styrmedel.

Länsstyrelsen anser att behovet av satsningar för att utreda effekter av åtgärder, både vad gäller effekter på miljön och kostnadseffektivitet, behöver lyftas tydligare i utredningen.

24 Effektivare myndigheter i offentligt havsmiljöarbete

I kapitel 24 tar utredarna upp att finansieringen av havs- och vattenmiljöarbetet är både splittrad, kortsiktig och otillräcklig.

Länsstyrelsen håller med om att detta är ett allvarligt problem och att finansieringen behöver förändras och bli mer långsiktig.

Långsiktig finansiering av arbete med havsmiljön är viktigt. Inom arbete med både med marint skydd och åtgärder i den marina miljön krävs långsiktighet och en stabil finansiering.

Att bilda skyddade områden är en lång process, ofta flera år. Ges finansiering i projektform, med exempelvis ett år i taget, blir arbetet ineffektivt. Korta projekt med tillfälliga anställningar leder till stor personalomsättning och förlust av kompetent personal vilket ger bristande resultat med sämre kvalitet. Att finansiera inventeringar av havsmiljön för lokalisering av skyddsvärda områden årsvis är inte heller effektivt. Inventeringar behöver ofta upphandlas, vilket tar tid. Samtidigt kan inventeringar endast ske under ett par månader under året. Att inom ett år hinna få beslut om finansiering, upphandla och utföra inventeringarna är svårt och risken är stor att pengarna inte hinner förbrukas. Även fysiska åtgärder kräver mer långsiktig finansiering av samma skäl. När det gäller fysiska åtgärder är det även viktigt att det finns medel och tid för att kunna följa upp och utvärdera effekterna av åtgärderna, något som idag ofta saknas. Avsaknad av uppföljning leder till att arbetet blir ineffektivt och att kunskapen om det åtgärdsarbete som bedrivs blir bristfällig.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Johan Antti med Henrik Löfdahl som föredragande.

I ärendet har även enheterna för Samhällsplanering och kulturmiljö, Miljöskydd, Miljöanalys, Naturskydd samt Vatten- och fiskeenheten deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Länsstyrelsen
Norrbotten

REMISS

Datum
2021-05-19

Diarienummer
501-2520-2021

14
(14)

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.